

Streszczenia

Zdrowe i niezdrowe oblicza bierności

BIANKA LEWANDOWSKA

Ludzka bierność budzi w naszej kulturze negatywne reakcje, w psychologii jest kategorią opisywaną niemal wyłącznie jako czynnik toksyczny dla zdrowia lub symptom jego zaburzeń. Jednak w kontakcie z każdą żywą ludzką osobą pojawia się pytanie o egzystencjalny sens i zdrowotne znaczenie fenomenów jej bierności i aktywności. Każde to zastanowić się głębiej nad istotą tych pojęć, w kontekście kulturowych standardów przystosowania czy naukowych definicji zdrowia. Po bliższym przeanalizowaniu zakresu jej znaczenia, bierność okazuje się bardzo interesującą kategorią, wiele wnoszącą do zrozumienia tajemnicy zdrowia psychicznego.

Poczucie skuteczności alternatywą dla bierności

ALICJA KEPLINGER

Problematyka bierności w psychologii najczęściej jest rozpatrywana w kontekście bierności społecznej (por. Łukaszewski, 1984; Strelau, 1975; Gurycka, 1976; Poznaniak, 1988) i bezpośrednio można ją wiązać m.in. z psychologią wolincjonalną (por. Trzópek, 2003; Marszał-Wiśniewska, 1999), a także z problematyką kontroli i samoregulacji (np. Parks-Stamm, Gollwitzer, Oettingen, 2007; Bandura, 1982). Fenomen bierności jest wciąż niedookreślony, bo złożony, wieloaspektowy, ewoluujący pod wpływem zmiennych psychologicznych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych. Celem artykułu jest zaprezentowanie opinii i poglądów psychologów na temat fenomenu bierności, poddanie analizie problematyki poczucia skuteczności (*Self-efficacy Mechanism in Human Agency*) i negatywnej samoskuteczności (*negative self-efficacy*) wywodzącej się z teoretycznych i empirycznych badań Alberta Bandury, a także zastanowienie się nad trafnością tezy mówiącej o istotnym związku deficytu poczucia skuteczności z biernością w działaniu.

Orientacja temporalna w kontekście aktywności i bierności podmiotu

BEATA BAJCAR

Wobszarze zróżnicowanych uwarunkowań aktywności podmiotu ważne miejsce zajmuje orientacja temporalna, która wyraża styl regulacji zachowania w odniesieniu do przeszłości, teraźniejszości i przyszłości. Wykryte różnice indywidualne w postaci dwóch profili temporalnych (proaktywny i reaktywny) wyrażają odmienne wzorce orientacji temporalnej i ich konsekwencje behawioralne. Profil proaktywny wyraża aktywny stosunek jednostki do porządkowania swego zachowania w czasie i rozszerzania kontroli nad upływem czasu, co sprzyja uruchamianiu aktywności motywowanej wewnątrznie i prospektywnie. Profil reaktywny ujawnia natomiast bezpośredni styl reagowania na temporalne wymagania rzeczywistości. Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują, że wyodrębnione profile wyrażają odmienne mechanizmy adaptacyjne w aktywności podmiotu oraz są ważnym wymiarem funkcjonalnym dwóch stylów działania: aktywnego i reaktywnego.

Alienacja i wartości

JOLANTA MILUSKA

Jedną z kategorii wyjaśniających problem bierności człowieka, jej przyczyn i prawdopodobnych konsekwencji jest alienacja rozumiana jako wyobcowanie i brak identyfikacji społecznej, któremu towarzyszy poczucie samotności i bezradności.

W celu ustalenia, czy wśród możliwych predyktorów alienacji znajdują się uznawane wartości i w jaki sposób tłumaczyć mogą one bierność (lub aktywność) człowieka przeprowadzono badania, w których wzięło udział 140 osób. Zmierzono poziom, aspekty i obiekty alienacji, akceptowane wartości ostateczne i instrumentalne oraz orientację na sprawność lub moralność.

Uzyskane wyniki wskazują na korelację alienacji i pewnych wartości. Pozwalają też na sformułowanie hipotezy o różnicach w zakresie poziomu aktywności osób doświadczających alienacji, motywacji tej aktywności oraz preferowanych jej formach.

Duchowy rozwój człowieka – między biernością i aktywnością

MAGDALENA KAPAŁA, TOMASZ FRĄCKOWIAK

Autorzy mają na celu przyjrzenie się psychologicznym aspektom rozwoju duchowego człowieka. Stawiają pytanie o miejsce bierności i aktywności w tymże procesie oraz o rolę, jaką bierność i aktywność mogą w nim odgrywać. Spoglądają na powyższe zagadnienie pod kątem ewentualnego wpływu bierności i aktywności w sferze duchowej na poczucie jakości życia osoby.

Kody etyczne jako podstawa ocen moralnych zachowań ludzi w stosunku do świata przyrody

KAMILA A. KONIECZEK

Niniejszy tekst przedstawia badanie, które jest próbą umieszczenia moralnego podejścia do świata przyrody pośród pięciu kodów etycznych wyróżnionych przez Bogdana Wojciszke i Wiesława Baryłę. Hipoteza o istnieniu szóstego kodu etycznego nie została potwierdzona. W badanej grupie wykryto natomiast bardzo silną postawę moralną w stosunku do świata przyrody, którą można wyjaśnić na gruncie jednego z dwóch kodów etycznych: autonomii lub dobra powszechnego.

Bierność w kontekście niepełnosprawności

URSZULA DĘBSKA

Tekst stanowi refleksję nad zjawiskiem bierności w odniesieniu do osób niepełnosprawnych. W szerokim ujęciu efekty rehabilitacji, której poddawane są i uczestniczą w niej osoby niepełnosprawne, zależą m.in. od aktywizacji i wzajemnej współpracy osoby niepełnosprawnej i jej otoczenia. Zniechęcenie i bierność uwarunkowane mogą być wieloczynnikowo, np. niewiedzą, trudnościami obiektywnymi, właściwościami osoby, nierzadko niechęcią przed wysiłkiem i trudem rehabilitacji, jaki należałoby podjąć. Omawiane kwestie ilustrują przykłady z życia różnych osób niepełnosprawnych, umieszczone dodatkowo w kontekście odpowiedzialności i współodpowiedzialności za swój i kogoś los.

Optymizm – pesymizm a zaburzenia psychiczne

KAROLINA GERHARD

Zasadniczą część tekstu stanowi prezentacja badań, które miały na celu porównanie poziomu optymizmu atrybucyjnego pomiędzy osobami z zaburzeniami depresyjnymi, zaburzeniami schizoafektywnymi – typ depresyjny, i osobami z diagnozą schizofrenii paranoidalnej. W pierwszym etapie przeprowadzono badania pilotażowe (N = 272) w celu sprawdzenia wartości psychometrycznych Kwestionariusza Stylu Atrybucyjnego (Seligman, 1993). Wyniki nie były zadowalające, dlatego zrezygnowano z tego narzędzia. Następnie przeprowadzono kolejne badania pilotażowe (N = 162) z wykorzystaniem *The Attributional Style Questionnaire* (Peterson i in., 1982). Po uzyskaniu zadowalających wyników analiz statystycznych zdecydowano się zastosować to narzędzie w badaniach właściwych. W badaniu uczestniczyły 133 osoby. Wszyscy respondenci wypełniali kwestionariusz ASQ. Zaobserwowano istotne różnice w poziomie optymizmu atrybucyjnego u osób z różnymi zaburzeniami psychicznymi. Zgodnie z przewidywaniem osoby depresyjne charakteryzują się „depresyjnym stylem atrybucyjnym”. Pomiędzy osobami z diagnozą schizofrenii a osobami zdrowymi nie ma istotnych różnic w średnim poziomie optymizmu.

Przyczyny bierności osób z dysfunkcjami mózgu i sposoby jej przezwycięzania

JOANNA PRZESMYCKA-KAMIŃSKA

Autorka, postulując interdyscyplinarną analizę zjawisk społecznych, takich jak nierówności społeczne, bierność społeczna, wskazuje trojakiego rodzaju, współdziałające ze sobą mechanizmy warunkujące ubożenie aktywności życiowej osób z dysfunkcjami mózgu – biologiczne, psychiczne i społeczno-kulturowe. Wykorzystuje w tym celu kategorie teoretyczne psychologii osobowej i środowiskowej, przede wszystkim rozumienie własnego życia i więzi międzyludzkie oraz odwołuje się do własnego materiału klinicznego i literatury pięknej. Jako sposoby zaradzenia bierności osób z dysfunkcjami mózgu pokazuje działalność Pracowni Terapii Neuropsychologicznej, ściśle związanej z działalnością grupy wsparcia – klubu „Pod klonowym liściem” i organizacji pozarządowej – Stowarzyszenia Neuropsychologicznego „Pod klonowym liściem”.

Przeciw bierności, czyli o rozwojowym walorze teatroterapii

ANITA STEFAŃSKA

Wśród dużej grupy osób niepełnosprawnych intelektualnie, szczególnie podopiecznych Domów Pomocy Społecznej, dominuje pasywność, ociążałość w działaniu. Taka postawa wynika nie tylko ze specyfiki tej formy upośledzenia. Stąd kompleksowość problemów osób niepełnosprawnych intelektualnie wymaga równie kompleksowych strategii i ofert pomocy, czyli takich, które holistycznie interpretują potrzeby psychosocjalne tych ludzi. Ofertą niewątpliwie zasadną może być teatroterapia. Bowiem będąc w opozycji do postawy bierności, teatroterapia skutecznie zachęcić może do kreatywnego działania, inicjować aktywność uczestników, którzy sami nie potrafią lub nie mogą z różnych powodów jej doświadczyć.

Niepełnosprawność utrudnia ekspresję własną, ale jej nie zabija. Wychodząc z tego przekonania, należałoby założyć, iż wykorzystanie i adaptacja metod teatralnych czy parateatralnych w procesie terapii powinna mieć zawsze określony kierunek, którym w przypadku osób pasywnych, lękliwych, jakimi w znacznym stopniu są dorośli niepełnosprawni intelektualnie mieszkańcy Domów Pomocy Społecznej, jest wywołanie u uczestnika świadomego i celowego dążenia do bycia aktywnym, aktywnym „po swojemu”, czyli zdolnym do działania. Naturalną i możliwie spontaniczną ekspresję podopiecznego traktuje się jako przejaw aktywności psychicznej, odczuwania własnej osoby, komunikowania swej odrębności. Natomiast aktywność sceniczną – prawem transferu – „spożytkować” można do przeobrażania osiągniętej kreatywności na życie codzienne.

Wsparcie społeczne w fazie leczenia chemioterapią choroby nowotworowej

MAŁGORZATA WŁODEK, ALICJA KUCZYŃSKA

Tekst prezentuje wyniki badań nad związkiem spostrzeganego wsparcia społecznego z przystosowaniem do choroby nowotworowej w fazie leczenia chemioterapią. Sześćdziesięciu sześciu badanych ze zdiagnozowaną chorobą nowotworową, pozostających w trakcie leczenia chemioterapią, wypełniało kwestionariusze określające spostrzegane wsparcie oraz poziom wykorzystywania strategii konstruktywnych i destrukcyjnych w procesie walki z chorobą. Wyniki pokazały, że do radzenia sobie z chorobą strategie konstruktywne są wykorzystywane na istotnie wyższym poziomie niż strategie destrukcyjne. Wysoki poziom przystosowania konstruktywnego oraz równie wysoka ocena otrzymywanego wsparcia ukazuje, iż u chorych występuje silna mobilizacja zasobów do walki z chorobą. Ponadto

wyższy poziom spostrzeganego wsparcia towarzyszy niższemu poziomowi wykorzystywanych strategii destruktacyjnych. Zależności te okazały się najsilniejsze w przypadku wsparcia instrumentalnego, głównie otrzymywanego od małżonka, i wsparcia informacyjnego od lekarza (czyli wsparcie instrumentalne od najbliższych, a informacyjne od specjalisty). Natomiast wyniki sugerują, iż strategię konstruktywne radzenia sobie z nowotworem nie wykazują związku ze spostrzeganym wsparciem społecznym.

Religijne sposoby radzenia sobie ze stresem a poczucie jakości życia Anonimowych Alkoholików

MARCIN WNUK

Celem przeprowadzonego projektu badawczego była weryfikacja hipotezy o istnieniu związków pomiędzy korzystaniem z religijnych sposobów radzenia sobie ze stresem a poczuciem jakości życia oraz stażem abstynencji, długością pobytu w ruchu samopomocy i zaangażowaniem w realizację Programu 12 Kroków.

Osobami badanymi było 70 uczestników spotkań grup Anonimowych Alkoholików z Poznania. Użyto następujących narzędzi badawczych: Drabinka Cantrila, Skala Pozytywnego i Negatywnego Afektu (PANAS), Skala Religijnych Sposobów Radzenia Sobie ze Stresem (RCOPE), skala do mierzenia stażu abstynencji, długości pobytu w ruchu samopomocy oraz jednopytaniowa skala dotycząca ilości zrealizowanych kroków z Programu 12 Kroków.

Na podstawie wyników uzyskanych podczas analizy regresji wielokrotnej okazało się, iż zaangażowanie w realizację Programu 12 Kroków oraz długość pobytu we wspólnocie AA pełnią rolę pośredniczącą pomiędzy korzystaniem z pozytywnych sposobów radzenia sobie ze stresem a satysfakcją z życia. Zanoowano istnienie ujemnej korelacji pomiędzy częstotliwością stosowania negatywnych religijnych sposobów radzenia sobie ze stresem a satysfakcją z życia.

***Media relations* w przełamywaniu zawodowej bierności osób chorych psychicznie**

IGOR BORKOWSKI

Medialna aktywność Stowarzyszenia EKON – „Niepełnosprawni dla Środowiska” daleko wykracza poza zwykłą akcję promocyjną, przekazywanie informacji z bieżącej działalności instytucji czy wydarzeń, w jakie jest ona zaangażowana lub które inicjuje. Relacje z mediami są w EKON-ie jednym z podstawowych narzędzi kreowania własnego

wizerunku oraz prowadzenia takiej polityki informacyjnej, która staje się swoistym parasolem ochronnym zarówno dla własnych działań, jak i dla interesów osób zatrudnianych przez Stowarzyszenie do pracy w terenie, w zetknięciu z klientami, którzy mogą nie spodziewać się, że osobami pracującymi przy odbiorze z mieszkań surowców wtórnych są niepełnosprawni umysłowo lub chorzy psychicznie. W tekście omówione zostały strategie budowania relacji z mediami, to jest nawiązywania i podtrzymywania więzi, które pozwalają organizacji komunikować się z szerokimi rzeszami odbiorców w celach edukacyjnych.

Aktywność społeczna w oczach antropologa

KRZYSZTOF BORYSŁAWSKI, MONIKA KRZYŻANOWSKA

W pracy przedstawiono wybrane aspekty aktywności człowieka w wymiarze populacyjnym. Aktywność (mobilność) społeczna może polegać na przemieszczaniu się całych społeczności (populacji) w sensie geograficznym (migracje wieś – miasto) albo na zmianach pozycji społecznej w obrębie pokolenia lub między kolejnymi pokoleniami.

Z cytowanego, obszernego piśmiennictwa wynika, że istnieją duże różnice we właściwościach biologicznych i psychicznych między mobilnymi i niemobilnymi osobnikami lub grupami społecznymi, zwłaszcza mężczyzn. Mobilność społeczna jest bowiem selektywna ze względu na niektóre, genetycznie uwarunkowane, cechy somatyczne lub behawioralne.

Istnieje kilka hipotez tłumaczących ten mechanizm. Wszystkie są związane z relacjami istniejącymi pomiędzy genotypem i czynnikami środowiskowymi i można je zaliczyć do jednej z trzech grup interakcji: aktywnej, pasywnej i reaktywnej.

Bierność obywatelska siłą scentralizowanego państwa. Alexis de Tocqueville'a wizja łagodnego despotyzmu

MAŁGORZATA BORKOWSKA-NOWAK

Cechą współczesnych społeczeństw jest nieposkromione dążenie do równości. Ludzie stają się coraz bardziej podobni do siebie, ale też coraz bardziej osamotnieni i słabi. De Tocqueville dostrzega w tym zagrożenie nową formą despotyzmu. Chodzi o despotyzm „łagodny”, „dobrotliwy”, niemający nic wspólnego z terrorem i stosowaniem przemocy, ale wsparty na ogromnej scentralizowanej i zbiurokratyzowanej machinie państwowej, nad którą lud utraci z czasem wszelką kontrolę. Wizja demokratycznego despotyzmu opisuje sytuację, kiedy to opiekuńcze i dobrotliwe państwo

bierze na siebie trud łagodzenia konfliktów społecznych i tworzenia gwarancji dobrobytu obywateli, ale usypia przy tym inicjatywę obywatelską. Zamknięcie się obywateli w kręgu własnych spraw sprawia, że zaniedbana sfera publiczna jest coraz bardziej opanowywana przez działania scentralizowanej władzy.

Zrezygnowana i bierna masa jednakowych jednostek jest po prostu bezradna wobec potęgi państwa. Pojedynczy obywatel – pozbawiony doświadczeń wspólnego działania – zostaje zupełnie sam, co tylko potęguje jego poczucie bezsilności i demobilizuje go jeszcze bardziej. W ostatecznym rachunku bezosobowe zarządzanie i formalne prawa odbierają wolność społeczeństwu jako całości, ponieważ odbierają ludziom kontrolę nad ich wspólnym losem, nad tym, co budują wspólnie jako obywatele. Zagrożeniem jest więc nie tyle nadzór potężnej państwowej władzy opiekuńczej, ile słabość wyalienowanych i samotnych obywateli oraz narastające trudności ze sformułowaniem wspólnych celów, ze zdefiniowaniem wspólnego dobra.

Tu nic się nie da zrobić, czyli bierność obywatelska

JACEK MALIKOWSKI

Bierność, będąc jedną z postaw przyjmowanych przez człowieka, jest składnikiem jego osobowości. Postawa ta stanowi sumaryczną ocenę dowolnego obiektu, wpływa zarówno na przetwarzanie informacji, jak i na zachowanie. Jednocześnie zachowanie w wyniku zachodzącej reaktancji i autopercepcji wpływa na postawy.

Wśród przyczyn bierności obywatelskiej występującej u większości Polaków w skali lokalnej i regionalnej można wymienić: amoralny familizm, syndrom wyuczonej bezradności, mentalność posttotalitarną, egoistyczny indywidualizm, tęsknotę za miękkim autorytaryzmem, paternalizm władzy publicznej. Najczęstszym objawem bierności jest zanik uczestnictwa w kulturze lokalnej. Skutkuje ona dezintegracją społeczną, nieskutecznością i okazjonalnością mechanizmów kontroli społecznej oraz atomizacją i wzajemną izolacją mieszkańców.

Na kanwie realizowanego projektu politycznego „IV RP” warto zastanowić się, czy znajduje uzasadnienie w rzeczywistości polskiej, często formułowane publicznie przekonanie – szczególnie przez narodowych konserwatystów – o obcej polskiej tradycji kategorii „obywatelstwa”?

Uwypuklono dwie bariery aktywności społecznej. Po pierwsze, brak etosu odpowiedzialności społecznej rozumianej jako świadome odnotowywanie w psychice ludzkiej społecznych konsekwencji własnych działań lub zaniechań. Po drugie, brak zaufania Polaków do siebie nawzajem, do procedur i instytucji demokratycznych oraz do elit, co przybiera postać masowego zjawiska społecznego, czyli staje się polskim problemem numer jeden w jednoczącej się Europie.

Próbując odpowiedzieć na pytanie: jaka jest szansa realizacji hasła „Bierzmy sprawy w swoje ręce”, lekarstwą na przewycięzenie bierności obywatelskiej doszukiwano się w popularyzowaniu świadomości samorządowej i kształtowaniu mentalności demokratycznej.

Bierny obywatel

ALEKSANDER KOBYLAREK

Tekst ukazuje przyczyny i skutki braku aktywności obywatelskiej. Analizowane zjawisko pozostaje w relacji z pewnymi zmianami kulturowymi oraz specyficzną polską przeszłością. Koncepcja biernego obywatela ma związek z innymi teoriami, jak: *homo sovieticus*, *homo educandus* czy *homo ludens*. Podstawowy problem braku aktywności jest ściśle związany z takimi problemami, jak: *brandwagon effect*, reprodukcja kapitału społecznego, zajmowanie niskiej pozycji w strukturze społecznej i brak zaufania społecznego.

Bierność – samotność. Wzajemne odniesienia

JUSTYNA SZYMAŃSKA

Wielu badaczy traktuje obecnie samotność jako jeden z najbardziej bolesnych problemów psychologicznych człowieka. Wyróżnia się wiele jej rodzajów, także przyczyn i skutków. Samotność – pojmowaną jako stan, sytuacja, uczucie – ocenia się zależnie od sposobu jej rozumienia, uwzględnianych przyczyn oraz skutków, które ze sobą niesie. Precyzyjne i jednoznaczne określenie tego pojęcia jest jednak niezwykle trudne ze względu na wielość podejść interpretacyjnych. W literaturze przedmiotu spotykamy się z rozróżnieniem zjawiska „samotności” i „osamotnienia”. Najczęściej samotności przypisuje się wymiar pozytywny i wskazuje jako warunek twórczości, kontemplacji, skupienia, psychicznego wyciszenia, a przede wszystkim jako cechę skomplikowanej natury człowieka i właściwość istoty ludzkiego bytu. Osamotnienie natomiast zdecydowana większość badaczy określa jako doznanie negatywne i wiąże z dyskomfortem uczuciowym, zaburzeniem normalnego funkcjonowania osoby, pustką aksjologiczną, poczuciem obcości, bólem i cierpieniem.

W obszarze moich zainteresowań sytuuje się problem poczucia osamotnienia młodzieży szkolnej, który w okresie adolescencji nabiera szczególnego znaczenia. Jest to m.in. związane ze specyfiką przemian rozwojowych, które mogą i często wiążą się z intensywnym odczuwaniem osamotnienia.

W tekście ukazane są wybrane uwarunkowania i aspekty poczucia osamotnienia wraz z analizą otrzymanych wyników badań. Prowadzone

rozważania dotyczące odczuwania osamotnienia przez młodzież ujawniły bowiem, że bierność jest jednym z jego wymiarów – pojawia się w kontekście kilku badanych przeze mnie aspektów tego stanu. Pierwszym z nich są przejawy poczucia osamotnienia, następnym – doświadczenia, jakie młodzież wynosi z sytuacji osamotnienia, jeszcze innym – charakter strategii pokonywania poczucia osamotnienia.

Bezrobocie jako przejaw bierności zawodowej

BEATA BAJCAR, AGATA GAŚIOROWSKA

Tekst przedstawia rezultaty badań przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie ogólnopolskiej osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych. Celem badań było określenie zależności między poziomem poszczególnych zainteresowań zawodowych mierzonych Kwestionariuszem Zainteresowań Zawodowych dla Dorosłych. Nie zaobserwowano istotnych różnic w poziomie zainteresowań zawodowych osób aktywnych zawodowo i osób bezrobotnych, jednak istnieją istotne zależności pomiędzy długością okresu bezrobocia i zainteresowaniami zawodowymi bezrobotnych kobiet i mężczyzn. W tym kontekście fakt i długość okresu pozostawania bez pracy może być determinantą ujawnianych zainteresowań. Z drugiej strony, pewne wymiary zainteresowań zawodowych mogą decydować o aktywności bądź bierności.

Bierność jako strategia radzenia sobie z mobbingiem w miejscu pracy

MAŁGORZATA GAMIAN-WILK, BARBARA ZIMOŃ-DUBOWIK

Przez mobbing rozumie się proces wrogiej komunikacji skierowanej przeciwko jednostce; przyjmuje się, że negatywne zachowania grupy wobec jednostki są częste (pojawiają się przynajmniej raz w tygodniu) i występują przez pewien czas (co najmniej pół roku). Tym, co ponadto charakteryzuje sytuację mobbingu, jest relacja podporządkowania sobie ofiary przez sprawcę, subiektywnie postrzegana relacja siły i władzy. Kreując profil osób poddawanych mobbingowi, badacze podkreślają nieumiejętność obrony przed atakiem, zależność często czysto psychologiczną ofiary od sprawcy, nieumiejętność szukania wsparcia społecznego, zaniżoną samoocenę oraz niepewność, które to cechy czynią te osoby łatwymi obiektami ataku. Co więcej, na pogłębiającą się sytuację mobbingu ofiary nie reagują kontratakiem, starając się raczej początkowo rozwiązać problem w sposób konstruktywny, a stopniowo wybierając strategię ucieczkowe.

Przeprowadzono badanie kwestionariuszowe, w którym udział wzięło 103 studentów zaocznych DSWE TWP we Wrocławiu. W skonstruowanej ankiecie uczestnicy opisywali przykładową sytuację nieetycznego traktowania ich w miejscu pracy oraz odpowiadali na szereg pytań dotyczących percepcji, emocji i reakcji na to zdarzenie. Na podstawie pytań ankiety o częstotliwość i czas trwania podobnych do opisanego zdarzeń wyodrębniono grupę osób mobbingowanych i grupę kontrolną – osób niepoddawanych mobbingowi. Wyniki pokazały, że osoby poddawane mobbingowi na opisane przez siebie zajście reagowały złością, przerażeniem, odczuwały poczucie winy. Zachowanie, które pojawiało się najczęściej, to tłumaczenie się. O nieetycznych zdarzeniach mobbingowani rozmawiali ze współpracownikami, raczej nie szukając wsparcia wśród najbliższych. Rezultaty badania skłaniają do dyskusji, czy osoba poddawana mobbingowi staje się ofiarą w wyniku sytuacji, w której się znalazła, czy też sama się do tego przyczynia.

Emerytura – nowe możliwości czy nowe ograniczenia?

AGNIESZKA CZERW, ANNA BORKOWSKA

W tekście przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych na grupie 76 osób przebywających na emeryturze. Badania miały na celu sprawdzenie, w jaki sposób emeryci oceniają jakość swojego życia, a także, od jakich cech indywidualnych zależy ich aktywność życiowa.

Uzyskane wyniki wskazują na stosunkowo wysoki poziom deklarowanej jakości życia i aktywności badanych. Analiza wyników ujawniła wyraźne powiązania poziomu jakości życia i aktywności z poziomem optymizmu. Okazało się natomiast, iż poziom inteligencji emocjonalnej nie determinuje subiektywnej oceny jakości swojego życia na emeryturze ani aktywności na tym etapie życia.

Korepetycje – bierna czy aktywna forma radzenia sobie z problemami w nauce?

BOGNA BARTOSZ

Tekst dotyczy problemu korzystania z korepetycji przez uczniów i studentów różnych typów szkół (podstawowych, gimnazjalnych, średnich i wyższych). Z publikowanych danych wynika, że zjawisko to ma coraz szerszy zasięg, nie tylko w Polsce, ale i w Europie. Na podstawie badań przeprowadzonych wśród studentów psychologii przedstawiono przyczyny korzystania z korepetycji, a także strategie uczenia się młodzieży oraz

powody niekorzystania z korepetycji. Zaprezentowano również zależności pomiędzy wykształceniem i sytuacją materialną rodziców a pobieraniem płatnych lekcji przez młodzież. Analiza wyników prowadzi do wniosku, że korepetycje są aktywną strategią radzenia sobie z nową maturą – przez uczniów, rodziców, nauczycieli, a jednocześnie bierną strategią radzenia sobie z nową maturą przez system edukacji.

Psychospołeczne konsekwencje biernego oglądania telewizji

JAROSŁAW KLEBANIUK

Oglądanie telewizji przedstawiono jako popularną czynność, która pełni wiele funkcji intrapersonalnych i psychospołecznych. Jest jednak również źródłem konsekwencji, które są w niewielkim lub żadnym stopniu związane z użytecznością telewizji. Na poziomie jednostkowym wyróżnione zostały następstwa dla zdrowia, dla organizacji innych aktywności, dla funkcjonowania poznawczego oraz uzależnienie od telewizji. Na poziomie społecznym najbardziej wyraźne skutki masowego, biernego, nieselektywnego, bezrefleksyjnego odbioru telewizji przejawiają się w tzw. efekcie kultury, opisanym w teorii i wykazanym w badaniach George'a Gerbnera i jego współpracowników. Analiza treści programów, związane z nią pojęcie „głównego nurtu” i wyniki badań upowszechnianych przez telewizję wzorców prowadzą do konkluzji, że oglądanie telewizji jest przyczyną braku zaufania do ludzi, postrzegania świata jako miejsca niebezpiecznego i częstszego sięgania po przemoc w rozwiązywaniu problemów. Jak pokazują również polskie badania, osoby oglądające dużo telewizji są w większym stopniu skłonne akceptować autorytarną agresję. Telewizja, zwłaszcza ekscesywnie używana, jest więc raczej źródłem problemów społecznych niż środkiem pomocnym w ich rozwiązywaniu.

Bezdomność kobiet jako syndrom wyuczonej bezradności

ANNA BIAŁAS

Tekst traktuje o problemie bezdomności kobiet w aspekcie wyuczonej bezradności, która jest sytuacją, gdy rzeczywisty zakres osobistej kontroli wydarzeń jest mniejszy od oczekiwanego. Autorka prezentuje wyniki badań 165 bezdomnych kobiet z trzech schronisk na terenie miasta Wrocławia. Badania pokazują, że syndrom wyuczonej bezradności wśród bezdomnych kobiet jest rezultatem doświadczeń z dzieciństwa oraz doświadczeń wyniesionych ze związków.

Bierność w związkach miłosnych

KATARZYNA HALIKOWSKA, AGNIESZKA SZYMANEK,
ANNA SZYMAŃSKA

Rozważane jest zagadnienie bierności w związkach miłosnych, jej definicja, czynniki odpowiadające za to zjawisko oraz różne teorie mówiące o trwaniu w relacji nieprzynoszącej satysfakcji ani zadowolenia.

W oparciu o odmienne podejścia dotyczące tematyki miłości i związków, w tym psychoanalityczne, ewolucyjne, poznawcze i społeczne, została podjęta próba stworzenia jak najpełniejszego obrazu pasywnego związku i funkcjonowania w nim.

Z rozważań wynikało, że zagadnienie bierności w związkach miłosnych jest na tyle złożonym zjawiskiem, że przedstawienie jednej spójnej teorii nie jest możliwe. Dlatego właśnie tematem artykułu jest bierność w relacjach miłosnych, ale z kilku punktów widzenia.

Monitorowanie rynku pracy a kompetencje zatrudnionych

JOLANTA KOWAL, DOROTA KWIATKOWSKA-CIOTUCHA, JOANNA
KRUPOWICZ, URSZULA ZAŁUSKA, MARIOLA STANISŁAWCZYK

Tekst jest wstępnym raportem z badań, których celem było określenie:

- Czy pracodawcy zauważają szczególne kompetencje, którymi powinni charakteryzować się pracownicy różnych grup zawodowych?
- Jakie kompetencje są preferowane przy przyjmowaniu osób starających się o pracę?
- Które z nich są najbardziej istotne w opinii pracodawców w odniesieniu do konkretnych grup zawodowych?
- Czy można zaobserwować pewną hierarchię kompetencji przy przyjmowaniu do pracy osób w różnych zawodach?
- Czy hierarchia kompetencji jest podobna w grupach zawodowych i w poszczególnych podregionach województwa dolnośląskiego?
- Czy w jednakowym stopniu są ważne: wiedza zawodowa i umiejętności praktyczne i formalne, jak cechy psychologiczne i umiejętności społeczne?

Instytucjonalne uwarunkowania bierności społecznej

BARTOSZ SCHEUER

Autor podjął próbę ukazania złożoności zjawiska bierności społecznej. Złożoność ta wynika w dużej mierze ze związków bierności z innymi zjawiskami społecznymi, takimi jak wycofanie, ubóstwo i wykluczenie. Ostateczną konkluzją z powyższych rozważań jest teza, iż bierność jest przede wszystkim konsekwencją braku wolności.

Postawy społeczności lokalnych wobec inwestowania w parki wiatrowe w województwie pomorskim i zachodniopomorskim

ALICJA PULTOWICZ

Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii wiąże się z wymogami Unii Europejskiej wyznaczającej do końca 2020 r. nowe cele: zwiększenie udziału w konsumpcji energii pierwotnej energii pochodzącej z odnawialnych źródeł, redukcję emisji CO₂ i innych gazów cieplarnianych, zmniejszenie zużycia energii. Energia wiatrowa jest najbardziej ekologiczna wśród obecnie wytwarzanych rodzajów energii i odgrywa bardzo istotną rolę. Tekst traktuje o jednej z głównych barier w rozwoju energetyki wiatrowej – barierze społecznej. Pokazuje reakcję społeczności lokalnych na proces inwestycyjny, ich stosunek do turbin wiatrowych i kierowanie się stereotypami. Podstawą analizy dokonanej przez autorkę były przeprowadzone przez nią badania we wrześniu 2005 roku.

Bierność a edukacja i sukces zawodowy w gospodarce opartej na wiedzy

TERESA KUPCZYK

Przedmiotem opracowania jest refleksja nad biernością społeczeństwa polskiego w sferze edukacji i rozwoju, co między innymi powoduje niedopasowanie struktury podaży i popytu na pracę, a w konsekwencji niską konkurencyjność polskich przedsiębiorstw i bezrobocie. Problem pokazany został na tle rozwijającej się współcześnie gospodarki opartej na wiedzy. W opracowaniu przedstawiono poziom uczestnictwa polskiego społeczeństwa w kształceniu, w tym ustawicznym, na tle Unii Europejskiej. Opisano kluczowe kompetencje i kierunki ich zmian w kontekście potrzeb rynku pracy do 2025 roku. Wskazano na znaczenie wiedzy i umiejętności dla sukcesu zawodowego na podstawie literatury przedmiotu i badań własnych autorki, które pozwoliły zdiagnozować różnice występujące w tym względzie w opiniach kobiet i mężczyzn.

Summaries

Healthy and unhealthy aspects of passivity

BIANKA LEWANDOWSKA

People's passivity arouses many negative reactions in our culture. In scientific psychology this passiveness is a category which is described almost only as a factor toxic for health or symptom of its disorders. However in contact with any other human being there is always a question of the existential sense and a salubrious meaning of its activity and passivity phenomenons. It orders us to think over the category of passivity in a context of the cultural standards of adaptation or the scientific definitions of health. After a thorough analysis of its meaning's range, the idea of passivity tends to be very interesting category, which may contribute a lot to understand the mysterious secrets of mental health.

Self-efficacy as an alternative for passivity

ALICJA KEPLINGER

The issue of passivity in psychology is most often put in the context of social passivity (por. Łukaszewski, 1984; Strelau, 1975; Gurycka, 1976; Poznaniak, 1988 i in.) and can be directly connected with volitional psychology (por. Trzópek, 2003; Marszał-Wiśniewska, 1999) and with the issue of control and self-regulation (np. Parks-Stamm, Gollwitzer, Oettingen, 2007, Bandura, 1982). The passivity phenomenon is still undefined, because of its complexity and the fact that it evolves under the influence of psychological, socioeconomic and cultural variables. The aim of this article is to present psychologists' opinions and views on the subject of the passivity phenomenon, to analyze the problems connected with the issue of self-efficacy mechanism in human agency and negative self-efficacy which derive from Albert Bandura's theoretical and empirical studies and to think over the accuracy of the thesis assuming that there is a significant relation between self-efficacy deficit and passivity.

Temporal orientation in the context of individual activity and passivity

BEATA BAJCAR

Temporal orientation expressing the temporal regulation style of behavior plays important role in the scope of various determinants of human activity. There are extracted individual differences as two temporal profiles (proactive and reactive), representing diverse patterns temporal orientation and their behavioral consequences. Proactive profile expresses active and effective style of behaviour programming in time and one's tendency to expand the control over time. There is conducive to activity motivated internally and prospectively. Reactive profile represents direct (immediate) way of reacting to temporal requirements of environment. From my research results extracted profiles (as individual patterns of temporality) exemplify different adaptive mechanisms in the human activity and important a functional dimension in two basic activity styles: active and reactive.

Alienation and values

JOLANTA MILUSKA

The one of the category, which can explain the problem of human passivity, their causes and possible consequences is „alienation” defined as the estrangement and lack of social identification, together with the feeling of loneliness and powerlessness.

The research was conducted ($N = 140$) to examine if among possible predictors of alienation values exists and in which way they can explain the passivity (or activity) of people.

The level of alienation, their aspects and objects, accepted terminal and instrumental values and value orientation (agency or moral) were examined.

The results show the correlation between the alienation and some values. They can also to formulate the hypothesis about the differences in the level of activity people experienced the alienation, motives of these activity and preferred forms of it.

Human Spiritual Development – between passivity and activity

MAGDALENA KAPALA, TOMASZ FRĄCKOWIAK

The aim of this report is to look at psychological aspects of human spiritual development. It asks about the place of „passive” and „active” roles within that process, and about the roles that passivity and activity take within humans. We want to look at above issue as an eventual influence on the „passive” and the „active” in that area, and upon the sense of quality of life for a person.

Ethical codes in evaluation of the men's behaviours towards the world of nature

KAMILA A. KONIECZEK

This study is an attempt to locate the moral relevance to world of nature among five ethical codes distinguished by Wojciszke and Baryła. Hypothesis about existence of sixth ethical code did not find confirmation here; however a very strong moral attitude to world of nature was detected in studied group, possible to explain in grounds of two ethical codes: autonomy or common good.

Passivity in the disability context

URSZULA DĘBSKA

The article constitutes a reflection upon the phenomenon of passiveness in the case of disabled persons. Generally speaking, the effects of rehabilitation that disabled persons are subject to and participants of depend, among other factors, on activation and mutual cooperation of a disabled person with the people who surround this person. There are multiple circumstances underlying discouragement and inertia, such as lack of knowledge, objective difficulties, personal characteristics, and sometimes unwillingness towards efforts and hardships of rehabilitation which must be assumed. The discussed issues are illustrated by examples from the real life of various disabled persons. Additionally, they are put in the context of responsibility and joint responsibility for one's own fate as well as for the others' fate.

Optimism – pessimism and mental disturbances

KAROLINA GERHARD

The main aim of this study was to compare a level of the attributional optimism between people with depressive disturbances, schizoaffective disorder – the depressive type, and people who were diagnosed with schizophrenia. In the first stage (N=272) a pilot research was conducted in order to check the psychometric validity of the Attributional Style Questionnaire (Seligman, 1993). Results were unsatisfactory, that is why this tool was no longer used. Later another pilot research (N=162) was conducted with the ASQ (Peterson i in., 1982). Results of statistical analysis were satisfactory and therefore this tool was used in the final study. A sample of 133 respondents was examined. Subjects filled the ASQ. There were differences in the level of attributional optimism between people suffering from various mental disturbances. As expected, depressive patients have „depressive attributional style”. There were no significant differences between healthy patients and the patients with schizophrenia.

Reasons for passivity of people with brain damage. Methods of counteracting

JOANNA PRZESMYCKA-KAMIŃSKA

The author proposes an interdisciplinary analysis of social phenomena, such as social inequalities and social passivity. She indicates three correlated mechanisms which determine decrease of peoples' with brain damage Life Activity – biological, psychological and sociocultural. For that reason she uses theoretical categories of Personal and Environmental Psychology, mainly Own Life Understanding and Interpersonal Ties. The author refers to her own clinical research and literature.

As the examples of counteracting methods the author presents activity of Laboratory of Neuropsychological Therapy, therapeutical group „Under the Maple Leaf” and nongovernmental organization – neuropsychological association „Under the Maple Leaf”.

Against passivity, so about the developmental quality of theatre therapy

ANITA STEFAŃSKA

Among a big group of people disabled intellectually, especially the patients of Social Help Houses for the elderly, passivity and heaviness in

action, is a dominant feature. The attitude like that is not only a result of that kind of disability. That is why the complexity of problems of people disabled intellectually involves equally complex strategies and helpful offers, which interpret the psycho-social needs of the people holistically.

Theatre therapy might be one of the most effective solutions. Being opposite to passive attitude, the therapy may effectively encourage to creative acting, initiate activity of the participants, which themselves are not able or cannot experience it, because of various reasons. Smaller body and mind effectiveness clearly hinder natural expression, which in more or less conscious process could help to release different aspects of personality, both controlled and behind the control of the person.

Disability makes it difficult for the person to express him/herself, but it does not totally make it impossible.

Making such an assumption it should be concluded that using and adaptation of theatrical or paratheatrical methods in the process of therapy should always have a determined direction. In case of elderly people, living in a Social Help House, who are passive and fearful, the aim is to initiate conscious and intentional purpose towards being active, in their own way, just being able to act.

The natural and possibly spontaneous expression of the patients then is treated as a symptom of their mental activity, feeling themselves, showing their separateness. The theatrical activity then can be transferred and used as an everyday creativity. „In relations with people disabled intellectually there are borders which are not to cross. (...) But after all, between the usual routine behaving and those borders lies not very small area to occupy”. Such areas are the subject of interests for theatre therapy in order to improve the quality of disabled people's life, to help them defeat their disability and omit the barriers built by the disability.

Social support to cancer during chemotherapy treatment

MAŁGORZATA WŁODEK, ALICJA KUCZYŃSKA

This study examined the relationship between perceived social support and adjustment to cancer during chemotherapy treatment. Sixty-six patients who had been diagnosed with cancer completed measures assessing satisfaction with social support and the level of adjustment to the illness (the extent of negative and positive strategies used to cope with cancer). When demographic and treatment variables were controlled for, a negative impact of the age on adjustment to cancer has been identified. Results have shown that positive coping strategies are used at a higher level than negative strategies. Higher levels of social support are associated with less emotional distress in cancer patients (lower level of negative coping strategies).

The principal factors associated with better adjustment were instrumental support received from the spouse and informational support received from the doctor. The former factors accounted for 21% of the variance in better adjustment. In contrast, higher level of social support has not been identified as related with higher level of positive coping strategies. Moreover, the extent to which the support is wanted and requested may influence perceptions of helpfulness.

Religious coping and subjective quality of life among Alcoholics Anonymous

MARCIN WNUK

The aim of the study was to verify hypothesis regarding the expected relationships between using the religious coping and subjective quality of life, length of being in self-help group, length of abstinence and involvement in 12-step Program.

The sample consisted of 70 participants of Alcoholics Anonymous from Poznań. The following tools were used: Cantril Ladder, The Positive and Negative Affect Schedule (PANAS), Religious Coping Scale (RCOPE), one item scales concerning length of abstinence and length of being in self-help group as well as one item scale regarding quantity of accomplished steps from 12-step Program.

Regression analysis indicated that involvement in 12-step Program and length of being in self-help group mediate between positive religious coping and life satisfaction. Noticed negative relationship between negative religious coping and life satisfaction.

Media relations in overcoming occupational inactivity of mentally ill people

IGOR BORKOWSKI

This text presents the experience gained between 2004 and 2007 by the organizers of the „Disabled for the Environment EKON” in Warsaw in so far as the media image creation, media relations and public relations of the Association. The Association's activity range spreads from providing jobs and professional activation of the moderately and severely disabled as well as the mentally disabled (especially those suffering from schizophrenia) to pro-ecological activity, and developing care systems for the disabled and mentally ill. The Association's activity range is yet expanding towards pro-ecological attitudes creation and on the basis of it

building a positive and affirming approach to professional activity of the disabled and mentally ill.

The association's media related activity includes media relations, public relations and corporate identity actions. EKON's communicative actions are undertaken both with the aim of promoting a favourable image of the disabled and mentally ill as effective employees and overcoming environmental barriers amongst potential employers, the Association's ecological services recipients, inhabitants of large boroughs of the Warsaw agglomeration. The effectiveness of the Association's actions and used communication channels is argued in this paper, as well as the validity of effectuating media activity to aid organization of the job market for the disabled and especially the mentally ill.

Anthropological aspects of social mobility

KRZYSZTOF BORYSŁAWSKI, MONIKA KRZYŻANOWSKA

Selected aspects of social mobility in human populations are presented. Social mobility may depend on the geographical migration of the entire population or on changes in social status within a single generation or in successive generations.

A review of the extensive literature revealed that mobile individuals or groups differ greatly both biologically and mentally from non-mobile individuals or groups. This is especially true for male individuals. Social mobility therefore involves the selection of certain genetically determined somatic and behavioral traits.

Several hypotheses have been proposed to explain this phenomenon. All of them take into account selection based on the interaction between genotype and environmental factors. These hypotheses can be divided into three groups based on the type of interaction involved: active interaction, passive interaction, and relative interaction.

The passiveness of the citizens is the power of centralized government. Alex de Tocqueville's vision of „good-natured” despotism

MAŁGORZATA BORKOWSKA-NOWAK

One aspect of modern societies is to strive to obtain equity. More and more people are similar one to another, but at the same time they are lonely and weak. What Alex de Tocqueville perceives is the new form of despotism. According to him there is „good-natured” despotism which is not related to violence, and terror. However, it is based on bureaucratic

and centralized machine, which gradually becomes difficult to control. Vision of democratic despotism describes situation in which a government absorbs the obligation to solve the problems and ease social conflicts; however, such situation leads to civil passiveness of society.

Lack of people initiative results in the situation where the government dominates public sectors and gradually takes control over the areas that should belong to the citizens. As result of it resigned and passive mass of people is hopelessly facing the powerful government. Individual without experience of social activity is left on its own. Lack of social activity makes him even more powerless and demobilized. Eventually, the government controls the most parts of public sectors, moreover takes civil rights and obligations of the people. Danger comes not from the government but from the passiveness and alienation of the people.

There is nothing to help, that is social passiveness

JACEK MALIKOWSKI

Passiveness being one of the human's attitudes, is an element of his personality. Being a final estimation of a given object, it influences both the data processing and behaviour. Simultaneously, behaviour as result of reactance and autoperception influences attitudes.

Among grounds of social passiveness existing in Poland both on local and regional level there are to count: amoral familism, „taught helplessness” syndrome, posttotalitarian mentality, egoistic individualism, longing for soft authoritarianism, paternalism public authorities. It is presented mostly in lack of participation in local culture, resulting in social disintegration, ineffectiveness and occasionalism of mechanisms of social control and atomisation and mutual isolation among citizens.

On basis of the political project called „IV RP” it is worth to consider if there is a justification in Polish case for publicly presented belief – about unfamiliar to Polish tradition category of „citizenship”?

There are two limits of social activity. Firstly, there is a lack of social responsibility known as confident collecting in human psychics of social consequences of own activity and lack of activity. Secondly, lack of trust for each other among Polish people, for democratic institutions and procedures and for leaders form mass social phenomenon, that is it becomes the most important Polish problem in uniting Europe.

Trying to answer the question: What is the chance to fulfil the motto „Let's do it ourselves”, this has been researched by popularization of self-government awareness and forming of democratic mentality.

Passive citizen

ALEKSANDER KOBYLAREK

The article shows reasons and effects of the civil passivity. The analyzed phenomenon is connected with some changes in contemporary culture and with the specific Polish history. The passive citizen concept had been related to other conceptions like homo sovieticus, homo educandus and homo ludens. The main problem of lack of activity is closely related to such kind of things like: brand wagon effect, social capital reproduction, staying in low socioeconomic position and lack of social trust.

Passiveness – loneliness. Mutual references

JUSTYNA SZYMAŃSKA

Loneliness is nowadays treated by many researchers as one of the most painful psychological problems concerning humans. There are many kinds of loneliness as well as its causes and effects. Loneliness - meant as a state, situation, feeling - is evaluated according to the way of understanding it, the causes taken into account and the effects it brings. A precise and univocal definition of this conception is, however, extremely difficult due to the multiplicity of interpretative approaches. In the subject literature one can meet the distinction between the phenomena of „loneliness” and „isolation”. Most often „loneliness” is credited with a positive dimension and regarded as a condition for creation, contemplation, concentration, mental calmness, but first of all as a characteristic of the complicated human nature and a property of the essence of human being. „Isolation”, on the other hand, is qualified by the vast majority of researchers as a negative feeling connected with emotional discomfort, disturbance of a person's normal functioning, axiological emptiness, the sense of alienation, pain and suffering.

Within the scope of my interests there is the matter of the sense of isolation experienced by the school youth which takes on particular meaning during the time of adolescence. It is, among other things, connected with the specificity of developmental changes in this period which can be and often are connected with an intense feeling of isolation.

The paper will present selected conditions and aspects of the sense of isolation together with the analysis of the research results received. Consideration given to the feeling of isolation experienced by youth has revealed that passiveness is one of its dimensions - it appears in the context of a few aspects of this state studied by me. The first of them are the signs of the feeling of isolation, the next one - the experience derived by adolescents from the situation of isolation, yet another one - the character of strategies for overcoming the feeling of isolation.

Unemployment as a sign of the passivity in the context of vocational interests

BEATA BAJCAR, AGATA GAŚIOROWSKA

This paper presents the results of research conducted on the group of employees and unemployed, representative for Polish population between 18 and 65 years of life. The aim of this research was to establish the relationship between vocational interests and vocational activity. No significant differences in the level of interests between employed and unemployed were found. At the same time, there are some significant relations between the length of unemployment period and vocational interest for men and women. Thus, the fact and the time of unemployment might be the determinant of presented interests; but also dimensions of interest may influence the vocational activity.

Passivity as a strategy of coping with mobbing at work place

MAŁGORZATA GAMIAN-WILK, BARBARA ZIMON-DUBOWIK

Mobbing is defined as a process of frequent and repeated acts of hostile communication, humiliating an employee (Einarsen, 2000; Leymann, 1990). It is also stressed that there is a difference in actual or perceived power and strength between the persecutor and the victim. Creating a profile of mobbing victim it is argued by many researchers that the person involved must find it difficult to defend himself/herself in the series of situations, he or she is dependent on the persecutor, is unable to seek for social support, has lowered self-esteem and is uncertain of himself/herself. These features make a person an easy target of attack. Moreover, in front of negative others behavior victims do not counteract, but firstly try to solve the problem constructively and gradually escape from the situation (Zapf i Gross, 2001).

One hundred and three students of University of Lower Silesia participated in a questionnaire study. In a specially constructed survey participants described an episode of being treated in a negative way at their work place. Then they were asked a series of questions concerning their emotions and reactions to this particular episode. On the basis of questions focusing on frequency and endurance of similar to those described episodes a group of mobbing victims and a control group were distinguished. The results show that victims reacted with anger, were terrified, felt guilty when they experienced acts of mobbing. They tried to explain the perpetrator the situation. They talked about mobbing situation with their co-workers and they did not search for support among their family members.

A question may be raised if mobbing victims become victims because of outside factors or they contribute to escalation of mobbing situation.

Pension – new capabilities or barriers?

AGNIESZKA CZERW, ANNA BORKOWSKA

The article presents results of an experimental research performed on a group of 76 pensioners. The research aimed to check, how pensioners evaluate their life quality and what are the individual characteristics their life activity depends on.

The results obtained indicate a relatively high level of declared life quality among pensioners. The analysis demonstrated also a visible relation between the life quality and activity levels of the group and the level of optimism. Nevertheless, it was demonstrated that emotional intelligence level does not determine subjective pensioner's life perception or individual's activity at that life stage.

Private Lessons: passive or active way of coping with learning problems

BOGNA BARTOSZ

The Article consider problem of after school private lessons of pupils and students from any schools kind (elementary, high school, college, universities). Published information shows that this problem is raising not only in Poland but also in Europe.

Based on psychology students research, were showed: reasons for taking private lessons, learning strategies, reasons for not taking private lessons. Analyze of results showed that paid lessons are an active reaction on new high school diploma examinations for pupils, parents and teachers, but also passive reaction on it by education system.

Psychosocial consequences of passive television watching

JAROSŁAW KLEBANIUK

In the article television watching was presented as widespread activity, which fulfills many intrapersonal and psychosocial functions. Also, it is source of consequences, which are to little or no extent related to the usefulness of television. On the individual level results for health, for

organization of other activities, for the cognitive functioning and television addiction were distinguished. On the social level the clearest effects of the mass, passive, unselective, non-reflective television reception show in so called cultivation effect, described theoretically and empirically proven by George Gerbner and allies.

The analysis of programmes' content, „mainstream” concept related to it, and the results of research in the cultivation paradigm lead to conclusion, that television watching causes of distrust towards people, regarding the world as a dangerous place and more frequent reaching for violence to solve problems. As Polish studies also show, people watching much television are more inclined to accept authoritarian aggression. Therefore, television, especially when used extensively, is a source of social problems, rather than means of solving them.

Homeless of women like a syndrome of learned helplessness

ANNA BIAŁAS

The goal of this research was the recognition of reasons of the homelessness of women in the shelters for the homeless. In this article, I focus in the problem of learned helplessness, which is a situation, where the real area of personal control of events is minor from expected. In this article I present the results of research of 165 homeless women from 3 shelters in the area of Wrocław city. Researches show, that for syndrome of learned helplessness among the homeless women are composed the experiences from childhood, and experiences from marriage.

Inactivity in romantic relationships

KATARZYNA HALIKOWSKA, AGNIESZKA SZYMANEK,
ANNA SZYMAŃSKA

The article discusses the issue of inactivity in romantic relationships, its definition, factors responsible for this phenomenon and various theories on persisting in an unsatisfying relationship.

On the basis of various approaches to the theme of love and relationships, including psychoanalytic, evolutionary, cognitive and social, an attempt at creating a comprehensive image of an inactive relationship and ways of functioning in such a relationship has been made.

The conclusion reached is that the issue of inactivity in romantic relationships is so complex that it is impossible to present one coherent theory. That is why in the article the problem is approached from different points of view.

Monitoring labour market and employers' expectations

JOLANTA KOWAL, DOROTA KWIATKOWSKA-CIOTUCHA, JOANNA
KRUPOWICZ, URSZULA ZAŁUSKA, MARIOLA STANISŁAWCZYK

These paper is an initial report of research which the main goals are answers for the following questions:

- do employers observe particular capacities of the various professional groups
- do they expect the same capacities from men and women
- what preferable abilities are expected during the process of recruitment
- are these abilities dependent, in terms of content and hierarchy, on employees dominating gender
- are professional groups capacities hierarchies similar in different Lower Silesian regions
- what factors are more important: professional knowledge and practical experiences and skills or psychological features and sociopsychological skills.

Institutional causes of social passivity

BARTOSZ SCHEUER

The main idea of this articles is that social passivity is a multidimensional phenomenon. This multidimensionality is a result of complicated connections of passivity and other social problems as withdrawal, poverty and exclusion. Finally we draw to the conclusion that passivity is a result of lack of freedom.

Local communities attitude towards wind power plants investing process in Pomeranian and Westpomeranian province

ALICJA PULTOWICZ

Supporting renewable energy sources (RES) development comes along with EU requirements, who fixed new targets by the end of 2020, according to sustainable development conception: increase in share of renewable energies in overall EU energy consumption, reduction of emission of CO₂ and other greenhouse gases, reduction of energy consumption. Wind energy as the most environmental friendly renewable source of energy, plays very important role in RES market. Article focuses on one of the

main wind energy investment barriers – social barrier. It shows local society reaction on wind farms investment process, especially analyzes their attitude towards wind turbines, the lack of social activity and following by stereotypes. Analysis concerns the conclusions of research of local society opinion about building wind farms in Poland conducted by the author in September 2005.

Passivity versus education and vocational success in a knowledge-based economy

TERESA KUPCZYK

The aim of the paper is to reflect on the passivity of the Polish society in the sphere of education and development. This results, among others, in maladjustment of the structure of supply and demand for work and, in consequence, low competitiveness of Polish entrepreneurs and unemployment. That problem has been discussed against a background of a temporarily developing knowledge-based economy.

The paper presents also a level of participation of Polish society in education, including lifelong learning, against the European Union. It describes key competencies and directions of their changes in the context of the needs of the Labor Market to the year 2025.

The paper also indicates the significance of knowledge and competencies for vocational success on the basis of specialized literature and the author's research that enabled to diagnose differences emerging in this aspect in men and women's opinions.

Informacje o Autorach

BAJCAR BEATA – doktor psychologii, adiunkt Zakładu Psychologii Zarządzania i Zachowań Konsumenckich na Politechnice Wrocławskiej, współpracuje ze Szkołą Wyższą Psychologii Społecznej. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół psychologii poznawczej i zarządzania, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki czasu psychologicznego i zachowań strategicznych. Współautorka standaryzowanych metod psychometrycznych, m.in. Kwestionariusza Orientacji Temporalnej AION-2000, Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych. Autorka pracy *Style Myślenia i Działania*, współautorka monografii *Czas psychologiczny* oraz ponad dwudziestu artykułów naukowych.

BARTOSZ BOGNA – psycholog, adiunkt Zakładu Psychologii Osobowości w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej zainteresowania naukowe i prowadzone badania dotyczą psychologicznych aspektów komunikacji interpersonalnej, psychologicznych wyznaczników uczenia się, roli twórczości i innowacji w życiu współczesnego człowieka, dylematów tożsamościowych kobiet i mężczyzn. Autorka wielu artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz książek. Brała udział w konferencjach krajowych i zagranicznych. Współtworzyła i realizowała w latach 2006 i 2008 projekt Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa (Nr Z/2.02/II/2.1/5/06/U/51/06 FSEE): „Rozwój kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie wspierania uzdolnień dzieci i młodzieży”.

BIAŁAS ANNA – doktor, adiunkt Instytutu Pedagogiki na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia dotyczące przeobrażeń społecznych, ekonomicznych i politycznych w Polsce po roku 1989. Wysokie kwalifikacje zawodowe z zakresu psychologii, pedagogiki, wychowania przedszkolnego, poradnictwa rodzinnego, terapii dzieci z trudnościami w uczeniu się pozwalają jej na prowadzenie interdyscyplinarnych badań naukowych. Jest autorką publikacji dotyczących m.in. problemów dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin, problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz zjawiska bezdomności w okresie polskiej transformacji ustrojowej.

BORKOWSKA ANNA – psycholog, doktor nauk społecznych, asystent w Zakładzie Psychologii Zarządzania i Zachowań Konsumenckich na Politechnice Wrocławskiej. Od początku pracy naukowej interesuje się szeroko rozumianym funkcjonowaniem emocjonalnym, odnosząc je do różnych obszarów aktywności podmiotu. Autorka skali diagnozującej poziom i profile inteligencji emocjonalnej, a także badań i artykułów z tego obszaru. Kolejną dziedziną jej aktywności jest sfera aplikowalności badań nad emocjami, w tym szczególnie nad inteligencją emocjonalną, w edukacji, komunikacji i zarządzaniu.

BORKOWSKA-NOWAK MAŁGORZATA – doktor filozofii, politolog, adiunkt Katedry Etyki Społecznej i Politycznej na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Zainteresowania naukowe: filozofia polityki, etyka biznesu. Autorka licznych artykułów, m.in. *Bezsilna polityka?* (2002), *Powołanie polityki. Między dobrem wspólnym a maksymalizacją spodziewanej użyteczności* (2007), *Demokratyzacja czy egalitarny nieład? Julienu Freunda interpretacja zasady równości* (2007), redaktorka książki *Etyka w biznesie* (2002).

BORKOWSKI IGOR – doktor nauk humanistycznych, językoznawca, adiunkt Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego, kierownik Podyplomowego Studium Dziennikarstwa i *Public Relations*, dziennikarz, rzecznik prasowy Uniwersytetu Wrocławskiego. Twórca projektów naukowo-badawczych finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; redaktor naukowy serii Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego „Nowe Media – Nowe w Mediach”. Autor książek, m.in.: *Świt wolnego słowa. Język propagandy politycznej w prasie 1981–1995* (2003) *Siostra śmierć. Studium komunikacyjno-kulturowe funeraliów Kongregacji Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Trzebnicy 1855–2005* (2008).

BORYSLAWSKI KRZYSZTOF – doktor habilitowany, profesor i wieloletni kierownik Katedry Antropologii na Uniwersytecie Wrocławskim. Promotor 9 przewodów doktorskich, w tym 7 ukończonych. Współpomysłodawca i organizator Muzeum Człowieka. Aktywny zwolennik interdyscyplinarnej współpracy antropologii z naukami pokrewnymi. Jego zainteresowania naukowe dotyczą ontogenezy człowieka (szczególnie starzenia się), ekologii człowieka, antropologii społecznej i demografii populacji współczesnych oraz paleopopulacji, a także biologicznych podstaw kryminalistyki. Opublikował w języku polskim i angielskim ponad 60 artykułów.

CZERW AGNIESZKA – doktor, adiunkt Zakładu Psychologii Zarządzania i Zachowań Konsumenckich na Politechnice Wrocławskiej. Jej zainteresowania naukowe dotyczą stosunkowo nowego kierunku zwanego psychologią pozytywną, a także szeroko pojętej psychologii zarządzania, zarówno w kontekście roli wpływu przełożonych na swoich podwładnych,

jak i specyficznych cech moderujących efektywność pracowników. Autorka kwestionariusza do pomiaru optymizmu (OPEB) i artykułów związanych z kierunkiem jej zainteresowań

DEBSKA URSZULA – absolwentka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL, doktor psychologii, adiunkt Zakładu Psychologii Ogólnej w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Obszar zainteresowań naukowych: psychologia ogólna, poznawcza, zdrowia, niepełnosprawności i rehabilitacji, diagnostyka psychologiczna. Jako wolontariuszka wspiera osoby niepełnosprawne i chore w ich codziennej egzystencji. Autorka i współautorka kilkudziesięciu publikacji naukowych dotyczących rehabilitacji i niepełnosprawności, jakości życia, zachowań zdrowotnych, samodzielnego uczenia się. Redaktorka książki *Bliżej człowieka. Konteksty interdyscyplinarne* (2006).

FRACKOWIAK TOMASZ – magister, doktorant w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, przewodniczący samorządu doktorantów psychologii tego uniwersytetu. Prowadzi zajęcia w Instytucie Psychologii oraz na Uniwersytecie Trzeciego Wieku Uniwersytetu Wrocławskiego. Obszary zainteresowań: uwarunkowania długowieczności, teoria i pomiar poczucia jakości życia, psychometria, psychologia różnic indywidualnych, psychologia osobowości.

GAMIAN-WILK MAŁGORZATA – absolwentka Uniwersytetu Wrocławskiego, psycholog społeczny, doktor, adiunkt Dolnośląskiej Szkoły Wyższej. Zainteresowania naukowe: psychologia wpływu społecznego, indywidualne uwarunkowania uległości, psychologia „ja” (samopoznanie i samoregulacja), dynamika konfliktów interpersonalnych oraz mobbing w miejscu pracy. Autorka kilkunastu artykułów na temat uwarunkowań uległości wobec technik wpływu społecznego, współredaktorka książki *Oblicza tożsamości: perspektywa interdyscyplinarna*. Członkini European Association of Experimental Social Psychology oraz International Society for Self and Identity.

GAŚSIOROWSKA AGATA – doktor, adiunkt Zakładu Psychologii Zarządzania i Zachowań Konsumenckich na Politechnice Wrocławskiej i Katedry Nauk Humanistycznych w Wyższej Szkole Oficerskiej we Wrocławiu. Jej podstawowe zainteresowania naukowe to psychologia ekonomiczna, szczególnie problematyka relacji psychologia a pieniądze i nierefleksyjne zachowania konsumenckie, a także metodologia badań społecznych i psychometria. Współautorka standaryzowanej metody psychometrycznej Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych. Członkini The International Association for Research in Economic Psychology i Akademickiego Stowarzyszenia Psychologii Ekonomicznej.

GERHARD KAROLINA – absolwentka psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, magister, psycholog kliniczny. Od 2005 roku pracuje w Oddziale Psychiatrycznym Szpitala Specjalistycznego im. Szymona Starkiewicza w Dąbrowie Górniczej, od 2007 roku również w Poradni Zdrowia Psychicznego. Psychoterapeutka w trakcie szkolenia w terapii poznawczo-behawioralnej w Centrum Psychoterapii Poznawczo-Behawioralnej w Warszawie. Prowadzi indywidualną i grupową psychoterapię, zajęcia psychoedukacyjne oraz treningi umiejętności psychospołecznych. Członkini The International Association for Research in Economic Psychology, Akademickiego Stowarzyszenia Psychologii Ekonomicznej, Polskiego Towarzystwa Terapii Poznawczej i Behawioralnej.

HALIKOWSKA KATARZYNA – absolwentka XII Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego we Wrocławiu, studentka V roku psychologii na Uniwersytecie Wrocławskim, magistrantka prof. dr hab. Alicji Kuczyńskiej; temat pracy magisterskiej: „Wzorce doboru partnera ze względu na styl przywiązania i poziom satysfakcji”.

KAPAŁA MAGDALENA – magister psychologii, doktorantka w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. W 2004 roku przedłożyła pracę magisterską pt. „Poczucie jakości życia a struktura celów życiowych i stopień ich realizacji” napisaną pod kierunkiem prof. Marii Straś-Romanowskiej, w 2005 roku ukończyła studia podyplomowe w Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, w 2006 roku rozpoczęła studia doktoranckie na macierzystej uczelni. Pracowała jako psycholog w ośrodku rehabilitacji z dziećmi autystycznymi oraz jako psycholog szkolny. Jej zainteresowania naukowe oscylują wokół psychologii osobowości, psychologii rozwoju człowieka i psychologii religii. Interesuje się również filozofią, a zwłaszcza egzystencjalizmem i personalizmem. Jest autorką i współautorką takich publikacji, jak: *Prawdy i mity dotyczące aktywności starszych kobiet*, *Konstruowanie obrazu starości i jego implikacje społeczne a perspektywa danych empirycznych*, *Śmierć Jana Pawła II jako źródło doświadczenia religijnego* (w druku).

KEPLINGER ALICJA – doktor nauk humanistycznych w zakresie psychologii, adiunkt Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Zainteresowania naukowe: psychologia motywacji, ewaluacja w edukacji, psychologiczne aspekty trudności w uczeniu się, psychologiczne aspekty bierności, produktywności, psychologia a pieniądze. Autorka, współautorka i redaktorka licznych publikacji naukowych. W ostatnich latach zredagowała pracę zbiorową *Młodość w zmieniającym się świecie* (2001), napisała: wspólnie z Andrzejem Matusiewiczem *Praktyczne aspekty ewaluacji metodyki pracy warsztatowej* (2001), z Iwoną Koczanowicz-Dehnel *Evaluation in European Academic Educational Systems* (2008), z Anną Cieślík

Passiveness as an Important Problem of Education Ways of Dealing with it on the Basis of Want2Learn Project (2008).

KLEBANIUK JAROSŁAW – doktor psychologii, adiunkt Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Prowadzi badania dotyczące źródeł postaw politycznych. Autor ponad pięćdziesięciu artykułów naukowych, w większości dotyczących wpływu odbioru telewizji na postawy, a także orientacji na dominację społeczną i prawicowego autorytaryzmu. Pod jego redakcją ukazało się pięć książek, m.in.: *Fenomen nierówności społecznych. Nierówności społeczne w refleksji humanistycznej* (2007) oraz *Oblicza nierówności społecznych. Studia interdyscyplinarne* (2007). Członek Komitetu Nauk Psychologicznych PAN (2007–2010).

KOBYLAREK ALEKSANDER – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, adiunkt Zakładu Andragogiki w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego. Zajmuje się problemami edukacji w obliczu intensywnych zmian cywilizacyjno-kulturowych, metodami optymalizacji funkcjonowania szkoły wyższej w warunkach skoku cywilizacyjnego, wpływem nowych technologii na edukację. Jest autorem kilkudziesięciu publikacji na ten temat. Specjalizuje się również w promowaniu młodych talentów naukowych. W 2004 roku została opublikowana jego praca doktorska *Absolwenci uniwersytetu w transformującym się społeczeństwie*.

KONIECZEK KAMILA ANNA – absolwentka psychologii na Uniwersytecie Wrocławskim, słuchaczka Studium Doktoranckiego Pedagogiki na tym uniwersytecie. Jej zainteresowania naukowe dotyczą psychologicznych aspektów relacji człowieka ze zwierzętami, psychologii moralności i psychologii ekologicznej. Współpracuje z Łużycką Wyższą Szkołą Humanistyczną w Żarach.

KOWAL JOLANTA – doktor nauk ekonomicznych, adiunkt Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, profesor nadzwyczajny Wyższej Szkoły Zarządzania EDUKACJA we Wrocławiu. Prowadzi badania naukowe w zakresie metodologii badań w naukach społeczno-ekonomicznych i psychologii (w szczególności zastosowania matematyki, statystyki, ekonometrii i informatyki w badaniach ilościowych i jakościowych) oraz badania interdyscyplinarne w zakresie relacji między koncepcjami psychoanalitycznymi a mechanizmami społeczno-ekonomicznymi, m.in. w zarządzaniu i komunikacji społecznej. Autorka ponad 60 publikacji, organizatorka polskich i zagranicznych seminariów oraz konferencji naukowych, członkini komitetów redakcyjnych wydawnictw naukowych. Należy do: Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, Polskiego Towarzystwa Psychologii Analitycznej oraz International Association for Jungian Studies.

KRUPOWICZ JOANNA – doktor nauk ekonomicznych, adiunkt Katedry Prognoz i Analiz Gospodarczych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Prowadzi badania naukowe dotyczące procesów demograficznych w Polsce, szczególnie na Dolnym Śląsku (procesy migracji, starzenia się ludności, sytuacja na rynku pracy), zajmuje się prognozami demograficznymi (konceptja zmiennych wyprzedzających w badaniach koniunktury demograficznej) oraz prognozami gospodarczymi. Jest autorką około 40 publikacji.

KRZYŻANOWSKA MONIKA – doktor, adiunkt Katedry Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia społeczno-ekonomicznych uwarunkowań rozwoju człowieka, trendów sekularnych wysokości ciała oraz BMI dzieci i młodzieży. Szczególnie interesuje się zjawiskiem mobilności społecznej i jej związków z niektórymi cechami biologicznymi człowieka (wysokością ciała). Jest autorką licznych artykułów publikowanych w języku polskim i angielskim. Pełni funkcję przewodniczącej Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego.

KUCZYŃSKA ALICJA – profesor, kierownik Zakładu Psychologii Klinicznej i Zdrowia w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, redaktor naczelna „Polish Journal of Applied Psychology”. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół problematyki więzi, zdrowia fizycznego i psychicznego oraz problematyki płci. Autorka rozdziałów w wielu pracach zbiorowych oraz kilkudziesięciu artykułów. Ważniejsze publikacje: *Sposób na bliski związek. Zachowania wiążące w procesie kształtowania się i utrzymania więzi w bliskich związkach* (1998); redakcja trzech książek poświęconych płci – *Zrozumieć płeć I–III* (2003–2006), ostatnia w języku angielskim.

KUPCZYK TERESA – doktor inżynier, adiunkt Katedry Zarządzania i dyrektor Kolegium Studiów Podyplomowych w Wyższej Szkole Handlowej we Wrocławiu. Jej zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi, zarządzania projektami, kluczowych czynników sukcesów kadry kierowniczej, sytuacji kobiet w zarządzaniu, kształcenia ustawicznego. Jest autorką licznych publikacji w języku polskim i angielskim. Posiada wieloletnie doświadczenie jako kierownik projektów badawczych.

KWIATKOWSKA-CIOTUCHA DOROTA – inżynier, doktor nauk ekonomicznych, adiunkt Katedry Prognoz i Analiz Gospodarczych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Zainteresowania naukowe: wykorzystanie wielowymiarowej analizy porównawczej w badaniach społeczno-gospodarczych, prognozowanie gospodarcze, wykorzystanie metod ilościowych w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Autorka ponad 80 artykułów naukowych. Ekspert Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w obszarze szkolnictwa wyższego i edukacji, adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw.

LEWANDOWSKA BIANKA – doktor psychologii, adiunkt Zakładu Psychologii Klinicznej i Zdrowia w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Interesuje się zdrowotnymi aspektami doświadczania własnej tożsamości i cielesności, a także szeroko rozumianą profilaktyką psychologiczną. Autorka licznych publikacji naukowych.

MALIKOWSKI JACEK – doktor socjologii, pedagog, adiunkt Katedry Psychologii i Socjologii na Wydziale Zarządzania Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach. Zainteresowania naukowe: socjologia polityki (rozwój samorządności i demokracji lokalnej, instytucjonalizacja ładu gminnego), socjologia przestrzeni (przeobrażenia struktur przestrzennych miast), psychologia polityczna (aktywność obywatelska) i szeroko rozumiana psychologia zarządzania. Autor 20 artykułów opublikowanych w czasopismach krajowych i pracach zbiorowych. Współautor m.in. książki *Przemiany przestrzenne w dużych miastach Polski i Europy Środkowo-Wschodniej* (2007).

MILUSKA JOLANTA – profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierownik Pracowni Psychologii Polityki i Psychologii Kulturowej na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa. Prowadzi badania z zakresu psychologii społecznej, psychologii politycznej i psychologii kulturowej. Autorka wielu prac z zakresu psychologii społecznej i politycznej.

PRZESMYCKA-KAMIŃSKA JOANNA – doktor, kierownik Pracowni Terapii Neuropsychologicznej w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Pracownia działa od roku 2000. Realizuje projekt psychologii osobowej i środowiskowej przedstawiony w 1990 roku, w którym autorka wykorzystała doświadczenia kliniczne gromadzone podczas studiów psychologicznych i doktoranckich na Uniwersytecie Warszawskim w Zespole Terapii Mowy profesora Mariusza Maruszewskiego, a następnie w ramach samodzielnie prowadzonej pracy terapeutycznej łączonej z badaniami naukowymi prowadzonymi w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego i w Instytucie Psychologii Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Autorka i redaktorka książek oraz wielu artykułów w pracach zbiorowych i pismach naukowych.

PULTOWICZ ALICJA – doktor inżynier, adiunkt Katedry Ekonomii i Gospodarowania Środowiskiem na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu. Autorka 36 publikacji naukowych z zakresu energetyki odnawialnej, w tym wiatrowej, gospodarowania środowiskiem, rozwoju zrównoważonego. Laureatka Nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nagrodzona za rozprawę doktorską na temat „Ekonomiczne uwarunkowania inwestycji w energetykę odnawialną w Polsce na przykładzie energetyki wiatrowej” (2008).

SCHEUER BARTOSZ – doktor, pracownik naukowo-dydaktyczny Katedry Ekonomii i Gospodarowania Środowiskiem Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. W pracy naukowej szczególnie interesuje się zagadnieniami z pogranicza ekonomii, filozofii i socjologii oraz problemami metodologicznymi. Autor licznych artykułów, opublikował m.in.: *Metafizyczne wątki w ekonomii* (2007), *O kryzysie społeczeństwa obywatelskiego, czyli nasza wesoła apokalipsa wciąż na nowo przeżywana* (2008), wspólnie z Andrzejem Matysiakiem *Polityka tworzenia reguł jako narzędzie walki z ubóstwem, bezrobociem i wykluczeniem* (2008).

STANISŁAWCZYK MARIOLA – absolwentka Politechniki Wrocławskiej oraz studiów podyplomowych z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi i poradnictwa zawodowego. Posiada kilkuletnie doświadczenie w opracowywaniu i realizacji projektów dotyczących rozwoju zasobów ludzkich. Specjalizuje się w problematyce rynku pracy, poradnictwa zawodowego oraz oceny kompetencji i rozwoju ścieżki kariery zawodowej. Prowadzi warsztaty z zakresu poradnictwa zawodowego. Związana zawodowo z Dolnośląską Agencją Rozwoju Regionalnego, w której pełni funkcje m.in. kierownika projektów badawczych rynku pracy.

STEFAŃSKA ANITA – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, dyplomowany instruktor teatralny, arteterapeutka (certyfikat Stowarzyszenia Arteterapeutów Polskich „Kajros”), opiekunka naukowa Koła Młodych Arteterapeutów na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

SZYMANEK AGNIESZKA – absolwentka I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza w Kluczborku, obecnie studentka V roku psychologii na Uniwersytecie Wrocławskim. Interesuje się głównie zagadnieniami z obszaru psychologii zarządzania. Magistrantka prof. dr. hab. Stanisława Witkowskiego, kierownika Zakładu Psychologii Zarządzania Instytutu Psychologii. Tematem jej pracy magisterskiej są „Osobowościowe uwarunkowania efektywnego zarządzania czasem w organizacji”.

SZYMAŃSKA ANNA – studentka V roku psychologii na Uniwersytecie Wrocławskim. Píše pracę magisterską na temat przywiązania u dzieci w wieku przedszkolnym. Do tego celu tworzy własną metodę obrazkową. Uczestniczy w Studium Socjoterapii, Profilaktyki i Promocji Zdrowia organizowanym przez Wrocławską Pracownię Psychoedukacji i Terapii „Plus” PTP. Interesuje się psychologią rozwojową i wychowania, w przyszłości zamierza pracować z dziećmi i młodzieżą. Jest uczestniczką i współtwórczynią Koła Naukowego Praktycznej Psychologii Wychowawczej na Uniwersytecie Wrocławskim.

SZYMAŃSKA JUSTYNA – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, wykładowca w Zakładzie Pedagogiki na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Interesuje się psychopedagogicznymi podstawami wychowania i nauczania, problemami funkcjonowania różnych środowisk wychowawczych, głównie szkoły i rodziny, a także zagadnieniami patologii społecznej i profilaktyki; istotne miejsce wśród jej zainteresowań zajmuje problematyka samopoczucia młodzieży. Autorka licznych artykułów, m.in.: *Poczucie osamotnienia w świetle podmiotowej koncepcji człowieka* (2000), *Nauczyciel w roli wychowawcy* (2002), *Szkoła – rodzina. Problemy i sposoby optymalizacji współpracy* (2003), *Integracja sprawnych i niepełnosprawnych w wymiarze edukacyjnym – refleksje* (2004), *Oblicza osamotnienia dzieci i młodzieży we współczesnym świecie* (2006), *Uwarunkowania poczucia osamotnienia młodzieży szkolnej* (2007), *Kompetencje społeczne a doświadczenie poczucia osamotnienia u młodzieży* (2007).

WŁODEK MAŁGORZATA – doktorantka Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, psycholog szkolny. Jej zainteresowania badawcze obejmują zagadnienia z zakresu psychoonkologii. Praca magisterska pod kierunkiem prof. Alicji Kuczyńskiej dotyczyła problematyki osoby chorej na nowotwór i zmiennych uczestniczących w procesie przystosowywania się do choroby. Przedmiot badań planowanej pracy doktorskiej dotyczy osoby bliskiej wspierającej chorego.

WNUK MARCIN – absolwent historii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz psychologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Psycholog biznesu. Autor kilkudziesięciu artykułów naukowych z zakresu psychologii religii, psychologii uzależnień oraz psychologii jakości życia.

ZALUSKA URSZULA – inżynier, doktor nauk ekonomicznych, adiunkt Katedry Prognoz i Analiz Gospodarczych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Zainteresowania badawcze: wykorzystanie wielowymiarowej analizy porównawczej w badaniach społeczno-gospodarczych, prognozowanie gospodarcze, koniunktura gospodarcza. Autorka ponad 60 artykułów naukowych, ekspert Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w obszarze adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw, szkolnictwa wyższego i edukacji.

ZIMOŃ-DUBOWIK BARBARA – doktor nauk humanistycznych w zakresie psychologii, absolwentka Uniwersytetu Wrocławskiego; adiunkt i kierownik Zakładu Psychologii w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu. Zainteresowania naukowe: poczucie, utrata i restytucja godności, podmiotowość jednostki, psychologia szczęścia; mobbing w miejscu pracy. Współredaktorka książki *Oblicza tożsamości: perspektywa interdyscyplinarna*.

- **FENOMEN NIERÓWNOŚCI SPOŁECZNYCH**
red. Jarosław Klebaniuk, 2007, ss. 622
- **OBLICZA NIERÓWNOŚCI SPOŁECZNYCH**
red. Jarosław Klebaniuk, 2007, ss. 621
- **PSYCHOTERAPIA. BADANIA I SZKOLENIE**
red. Lidia Grzesiuk, 2006, ss. 589
- **PSYCHOTERAPIA. PRAKTYKA**
red. Lidia Grzesiuk, 2006, ss. 640
- **PSYCHOTERAPIA. TEORIA**
red. Lidia Grzesiuk, 2005, ss. 661

© ENETEIA

Wydawnictwo Psychologii i Kultury
ul. Zwierzyniecka 8A/43, 00-719 Warszawa
tel (0-22) 840-53-30, 840-84-60, fax 840-84-61
e-mail: eneteia@eneteia.pl
www.eneteia.pl
sklep.eneteia.pl